

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av slutbetänkandet förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34)

Er beteckning: Fö2019/00661/RS

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker:

- Förslag till lag om överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret
- Förslag till förordning om överlåter och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret
- Förslag till ändring i 3 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900). För ökad tydlighet bör dock tillägget i stället göras i pkt 1 alternativt som en ny sjätte punkt.

Länsstyrelsen avstyrker:

- Förslag till ny prövningsgrund i 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900).

Länsstyrelsens föreslår att:

- Plan- och bygglagen (2010:900) kompletteras så att det tydligt framgår att kommunen ska beakta totalförsvarsintresset i översiktsplan och detaljplan
- Plan- och bygglagen (2010:900) kompletteras så att det tydligt framgår att länsstyrelsen ska verka för att totalförsvarsintresset beaktas i översiktsplan och detaljplan
- Plan- och bygglagen (2010:900) kompletteras så att de två punkterna ovan även tillämpas i regionplaneringen.

Överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret

Överlåtelse

Länsstyrelsen tillstyrker förslag till lag och förordning vad gäller överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. Vi delar överlag kommitténs analys av att det finns ett stort behov av att viktiga funktioner för totalförsvaret inte kommer i orätta händer vid en överlåtelse eller upplåtelse.

Datum
2019-11-14

Beteckning
101-34274-2019

Länsstyrelsen granskningsmyndighet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att fyra länsstyrelser, däribland länsstyrelsen Stockholm, får i uppgift att vara granskningsmyndigheter för överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret. Motivet är att kontrollsystemet berör ett avgränsat geografiskt område och länsstyrelsen redan idag är geografiskt områdesansvarig när det gäller totalförsvaret. Vi har därtill utarbetade samarbetsformer med kommuner, landsting och civila aktörer och har därför en överblick över vad som är av betydelse för totalförsvaret. En koncentration av granskningen till ett fåtal länsstyrelser innebär även att resurs- och kunskapsuppbyggnaden blir effektiv. Färre granskningsmyndigheter kommer också underlätta en likvärdig hantering och bedömning nationellt.

I förslaget med kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen är länsstyrelsen inte tillsynsmyndighet för hamnar och flygplatser. För dessa är Transportstyrelsen tillsynsmyndighet. Här kommer det alltså finnas en skillnad mellan de två föreslagna kontrollsystemen.

Regeringen överprövningsinstans

Länsstyrelsen delar kommitténs bedömning att regeringen bör vara överprövningsinstans. Vi anser att regeringen är bäst lämpade att beakta säkerhets-, försvars och utrikespolitiska aspekter som kan aktualiseras vid överlåtelse och upplåtelse av egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Det är sammantaget viktigt att beslutet kan överklagas med hänsyn till beslutets inverkan på bland annat enskilda fastighetsägare.

Urval av egendom av betydelse för totalförsvaret

Mot bakgrund av det föreslagna kontrollsystemets möjligheter till ingripande instämmer länsstyrelsen i att urvalet av egendom måste konkretiseras. För att uppnå en hög rättssäkerhet och förutsägbarhet behöver det vara tydligt vilken egendom som berörs.

Utredningen har under sitt arbete funnit att ett återkommande problem är att det av sekretessskäl är svårt att avgränsa relevanta områden med tillräcklig precision. Länsstyrelsen delar denna bedömning. Till exempel får skyddsvärda geografiska områden som utpekade i förordning inte vara för små med hänsyn till att det som gör området skyddsvärt blir för uppenbart och öppet. Föreslagna geografiska områden motsvarar de tidigare militära skyddsområdena för samhällsviktiga anläggningar. Andra militära områden eller objekt kan dock inte redovisats öppet och omfattas därför inte av det föreslagna kontrollsystemet. I samband med planläggning bevakar länsstyrelsen att dessa inte påverkas. I de fall sådana objekt inte berörs av skydd, räcker den bevakning som länsstyrelsen genomför idag. Om det finns ett behov att skydda dessa objekt skulle en lösning kunna vara att granskningsmyndigheten ges en möjlighet att själv initiera en granskning, när det kommer till deras kännedom att någon överlåtelse eller upplåtelse som är aktuell skulle strida mot totalförsvarets intressen.

Datum
2019-11-14

Beteckning
101-34274-2019

Ökat skydd i den fysiska planeringen

Översiktsplan och regionplan

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag till tillägg i 3 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900). Men vi anser att tillägget för tydlighetens skull ska göras i den första punkten alternativt som en ny sjätte punkt ”verka för att totalförsvarets krav har beaktats”. Som en följd av tillägget i nämnda paragraf bör även 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) kompletteras med motsvarande, dvs att det av översiktsplan ska framgå hur kommunen avser tillgodose totalförsvarets krav/intressen. I de fall en regionplan upprättas bör totalförvarsintresset även belysas i denna.

Detaljplan

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag på införandet av en ny sjätte prövningsgrund i plan- och bygglagen (2010:90) med följande motiv.

Den offentliga rättsliga prövningen behöver vara tydlig och förutsägbar. Involverade aktörer, myndigheter och sakägare ska kunna förstå vilka planeringsförutsättningar som legat till grund för planeringen och vilka avvägningar kommunen gjort. Det ska vara möjligt för kommunerna att fatta strategiska beslut om hänsynstagande redan i översiktsplan, så att dessa kan följas upp i detaljplaneskedet. Eftersom länsstyrelsens möjligheter till överprövning av detaljplan kan uppfattas som en inskränkning i det kommunala planmonopolet, så är det viktigt att prövningsgrunderna är tydligt definierade och väl motiverade.

I förslag till lydelse av en ny prövningsgrund står:

”Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att 1. ett riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,6. totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på annat sätt än som avses i 1”.

Länsstyrelsen anser att formuleringen ”...påtagligt motverkas...” och ”...på annat sätt...” ger utrymme för tolkning av en paragraf som redan idag inleds med den vaga formuleringen ”...kan antas...”. Länsstyrelsen skulle behöva omfattande stöd från både Forsvarsmakten och MSB för att kunna fatta delbeslut om överprövning av detaljplan samt för att kunna fatta beslut om eventuellt upphävande av densamma. Prövningen kommer inte vara tydligt förutsägbar för varken länsstyrelsen, kommunen eller sakägare. Det är även oklart hur ett allmänintresse för totalförsvaret ska vägas mot ett eventuellt riksintresse i samma planärende.

Länsstyrelsen anser att underlaget som skulle ligga till grund för länsstyrelsens prövning enligt en ny sjätte prövningsgrund i stället ska vara känt för kommunen i ett tidigt skede. Lämpligen som ett tydligt riksintresseanspråk utpekad av MSB och/eller Forsvarsmakten. Då ges kommunen en möjlighet att tidigt ta höjd för anspråket i en översiktsplan och/eller planprogram.

En viktig utgångspunkt i kommunernas planering är idag tydliga riksintresseanspråk. I AB län har vi även en regional utvecklingsplan för Stockholm (RUFs), som utgör grunden för den mellankommunala samordningen.

Datum
2019-11-14

Beteckning
101-34274-2019

Det finns med andra ord redan en möjlighet att tydliggöra totalförsvarets intressen både som riksintresseanspråk enligt 3 kap. 9 § miljöbalken och som en mellankommunal angelägenhet i den regionala planeringen enligt 7 kap. plan- och bygglagen. Det saknas därmed inte verktyg för att förbättra skyddet för totalförsvaret. Däremot brister det i tillämpningen i den meningen att det saknas utpekade riksintresseanspråk. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har dock nyligen inlett ett arbete med att utreda områden som är av betydelse för totalförsvaret och följaktligen bör pekas ut som riksintressen. Länsstyrelsen anser att detta arbete behöver fortgå och att tillämpningen av riksintresseanspråken enligt gällande lagstiftning bör följas upp, för att se vad den ger för resultat. Detta bör göras innan en ny sjätte prövningsgrund övervägs.

Övriga synpunkter

Utredningen synliggör problematiken med att kommunala beslut kan få påverkan på totalförsvarets intressen som inte bara är begränsade till den enskilda kommunen eller det enskilda landstinget. Avvecklingen av Bergs oljedepå i Nacka kommun och Loudden i Stockholms stad nämns som två exempel.

Länsstyrelsen vill betona att varken riksintresseanspråk, en ny prövningsgrund eller ett ökat kontrollsystem vid upplåtelse och överlåtelse skulle förhindrat att Bergs oljedepå i Nacka kommun eller Loudden i Stockholm stad läggs ned. I båda dessa fall är kommunen fastighetsägare och det står dem därför fritt att säga upp avtalen både idag och med föreslagna regeländringar. Att områden för drivmedelsförsörjning pekas ut som riksintresse för energidistribution och/eller totalförsvaret fyller inte heller någon funktion den dagen verksamheten upphör. Anledningen är riksintressesystemet främst syftar till att hushålla med mark i konkurrens med andra intressen vid kommunal planering och beslut enligt PBL. Om det inte finns någon verksamhet på plats och inte heller kan komma till stånd i en framtid, så råder i praktiken ingen konkurrens om marken som föranleder ett behov av markhushållning. Så för att säkerställa att den i Stockholm uppkomna situationen inte uppstår igen, behövs andra styrmedel.

Ärendets beredning

I ärendets beredning har länsöverdirektör Johan von Sydow deltagit som beslutande med handläggare Jimmy Sörensen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samhällsbyggnadsdirektör Åsa Ryding, förvaltningsdirektör Mathias Wahlsten samt chefsjurist Lena Johansson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.